

BESZÁMOLÓ

a Szerzői Jogi Szakértő Testület 2023. évi működéséről

I. A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezeti és működési rendje

A Szerzői Jogi Szakértő Testület (a továbbiakban: Testület) a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 101. § (1) bekezdése szerint a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (a továbbiakban: SZTNH) mellett működik. A Testület tagjait az igazságügyért felelős miniszter a kultúráért felelős miniszterrel egyetértésben ötéves időtartamra nevezi ki. A legfeljebb kétszáz fős Testületnek, illetve a Testület tizenöt tagú elnökségének és elnökének a kinevezésére vonatkozóan a Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 2. és 3. §-a tartalmaz további rendelkezéseket.

II. Elnökségi ülések

A Testület működését az R. 4. § (3) bekezdése alapján figyelemmel kíséri és értékeli az Elnökség, amelyet az R. és az Ügyrend szerint évenként legalább egy alkalommal kell összehívni. Az elnökség 2023 folyamán egy alkalommal tartott ülést (2023. június 27.). Az elnökségi ülés jegyzőkönyvét az *1. számú melléklet* tartalmazza.

III. Személyi változások

2023. évben a titkár feladatait dr. Szilágyi Zsombor látta el. 2023. december 1. napjától dr. Takács Nóra látja el a titkári feladatokat, dr. Szilágyi Zsombor pedig a titkárhelyettesi feladatokat végezte 2024. február 27-ig. A beszámoló ezért szükségképpen tükrözi az elődök munkáját is.

IV. Megkeresések, illetve megbízások és az azok alapján született szakértői vélemények

Az Szt. 101. § (1) és (3) bekezdése, illetve az R. 1. §-a alapján, a Testület szerzői jogi jogvitás ügyekben felmerülő szakkérdésekben a bíróságok és más hatóságok megkeresésére, illetve – a szerzői jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben – peren kívüli megbízás alapján ad szakvéleményt.

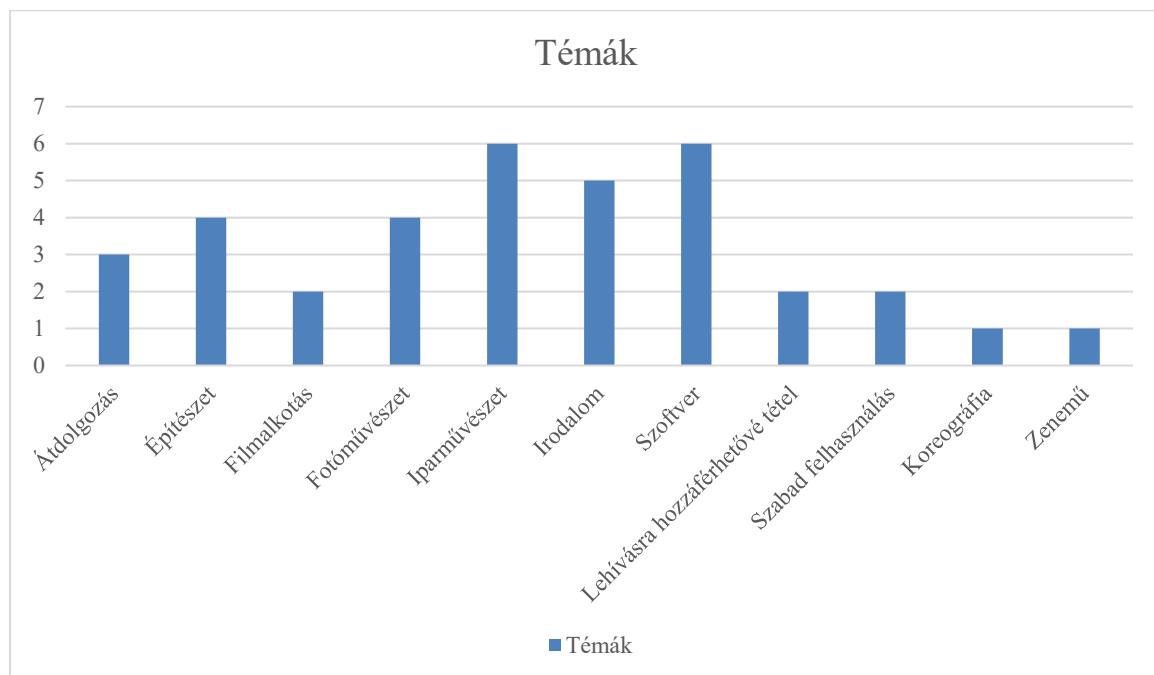
2023-ban összesen 25 db szakvélemény-adásra irányuló felkérés, kirendelés, illetve árajánlat-kérés érkezett a testülethez. Az adott évben elkészült szakértői vélemények száma 33 db volt, ebből 9 db az előző évről áthúzódott ügyben készült, és 5 db kiegészítő szakvélemény volt. 10 ügyben bíróság, 5 ügyben nyomozóhatóság kirendelése alapján, 18 ügyben megbízás alapján (ügyvédi irodák, magánszemélyek és gazdasági társaságok) készültek a szakértői vélemények. Viszonylag magasnak mondható, 12 db a bizalmasan kezelni kért szakvélemények száma. A

Testület 2022. évi beszámolója a Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő 129. évfolyam 12. számában jelenik meg 2024. június 28. napján. Az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 9 db szakvéleményt közölt 2023-ban.

Az ügyek száma, mint látható, a korábbi évekhez képest csökkenni látszik. Ennek több oka lehet, az okokat erre irányuló részletes kutatás nélkül csak feltételezni lehet. Az egyik ok a peres eljárások számának csökkenése lehet, ami szinte minden ügycsoportra kiterjed, azonban éppen a szerzői jogi ügyekben nem észlelhető. Ha csak a Kúria közzétett szerzői jogi döntéseit nézzük, 2023-ban és 2022-ben 3 -3, 2021-ben és 2020-ban 4 szerzői jogi ügygel foglalkozott a Kúria. Az ítéletátlak 2023-ban 8, 2022-ben 12, 2021-ben 18, 2020-ban 11 szerzői jogi ügyet tárgyaltak a Kluwer Jogtár szerint. A piaci szereplők megbízási hajlandósága látszik csökkenni, ennek egyik oka lehet az, hogy a ratio decidendi közzététele titokban tartás esetén is kötelező, de ezt bizonyosan állítani nem lehet. A nyilvános büncselekmény statisztikai adatokból éves bontás nem hozzáférhető, ezért az adatok következtetés levonására nem alkalmasak.¹

A szakvélemények főbb témánkénti megoszlása

A szakértői vélemények műtípusonként a következőképpen oszlottak meg: átdolgozás (3), építészet (4), filmalkotás (2), fotóművészet (4), iparművészet (6), irodalom (5), szoftver (6), lehívásra hozzáférhetővé tétel (2), szabad felhasználás (2), koreográfia (1), zenemű (1).

¹ https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/Regisztr%c3%a1t%20b%c5%b1ncselekm%c3%a9nyek_ver20240604045746.xlsx&Token=SHJxUGd1MXpvMy9ubmpJRTkzY3kyWmYxQ0NmcDVZSGRIUHppK3ZUbGhqSHZHOXRbblBJaWlIZlQybE1OcTg2cmtqdDglVHpDRkwvc2h3U1htWXErZ0JReE12ekl4R3lRNjYxNDNVM2dKNW5qbG02NHBBub3h1cDR0MkxZQmhNVDA=

A Testület által 2023-ban ellátott ügyekre vonatkozó kimutatást a 2. számú melléklet tartalmazza.

V. Néhány tipikus, illetve jelentősebb ügy

1. Női kalap és ruha szerzői jogi védelme (SZJSZT-37/22)

A megkereső bíróság arra kereste a választ, hogy az SZJSZT-nek megküldött fényképeken szereplő ruha és kalap rendelkezhet-e egyéni, eredeti jelleggel; a nem teljes alakos, ruharészletről készített kép elegendő lehet-e a ruha egyéni eredeti jellegének megállapításához; illetve megvalósíthat-e szerzői jogsértést, hogy az alperes által közzétett fénykép a ruhából kevesebbet mutat. A bíróság állásfoglalást kért a tekintetben is, hogy a fotón szereplő mű alkotójának fizetendő felhasználási díj tekintetében 100.000 Ft eltúlzottnak vagy a kialakult gyakorlatnak megfelelőnek tekinthető-e, illetve hogy a perbelihez hasonló minőségű fénykép internetes felületeken való reklámcélú felhasználására milyen díj lehet irányadó, illetve iránymutató lehet-e arra a Hungart díjszabása. Az SZJSZT rögzítette, hogy az ipari tervezőművészet alkotásai állhatnak szerzői jogi védelem alatt, amennyiben egyéni, eredeti jelleggel rendelkeznek. Ugyanakkor a dizájn tárgyak használati funkciói, technikai adottságai, ergonómiai követelményei, illetve az adott iparágra jellemző kialakítási ötletek és stíuselemek szűkíthetik az alkotás terét, s ennek eredményeképp gyakran előfordul, hogy a művek nem teljesítik az egyéni, eredeti jelleg követelményét. A divatiparban a szerzői jogi védelem fennállásának megítéléséhez lényeges lehet az anyagválasztás, a forma- és színvilág is, hiszen a szerző szabad alkotói döntése ezekben a kérdésekben is megnyilvánulhat. Az eljáró tanács megállapította, hogy a ruha fotón látható részéből nem megítélhető annak egyéni, eredeti jellege, mivel a képen látható rész egyrészt funkcionális, másrészt nem mutat a ruhaiparban előforduló ötletektől kifejezésmódjában eltérő jelleget. A ruha egyéb jellemzőiről (például anyagáról) az eljáró tanács nem kapott információkat. A kalap tekintetében szintén megállapításra került, hogy annak kialakítása, díszítőelemei és anyagösszetétele más hasonló alkalmi kiegészítőknél gyakran alkalmazott, és így csak bizonyos ötletek újabb és egymástól bizonyos részletekben különböző felhasználásának tekinthető, azaz a kalap a szerző mű fogalmi körén kívül marad, mivel nem rendelkezik egyéni, eredeti jelleggel. Az eljáró tanács a felhasználás további kérdéseit nem vizsgálta, mivel az eljárás tárgyát képező kalapról és ruháról azt állapította meg, hogy a szerzői mű kritériumainak nem felelnek meg. A ruháról és a kalapról készült fénykép, mint önálló szerzői jogi mű felhasználásának egyes kérdéseit szintén nem vizsgálta, mivel a megkeresés ezen kérdésre nem terjedt ki; a reklámcélú felhasználásra irányadó díjazásról pedig konkrét adatok hiányában nem tudott nyilatkozni.

2. Archív filmrészletek felhasználása ismeretterjesztő filmekben – az idézés feltételei (SZJSZT-09/23)

A megbízó arra vonatkozóan kért állásfoglalást, hogy az általa megküldött négy filmalkotásban felhasznált filmrészletek felhasználása megfelel-e az idézés, mint szabad felhasználás szabályainak az egyes filmalkotások hosszának viszonylatában. Az eljáró tanács a filmrészletek tekintetében megállapította, hogy a megküldött filmalkotásokban részleteket és nem egész műveket idéznek, az átvevő művek egyéni, eredeti jelleggel rendelkeznek, illetve az idézés megfelelő, az elmondottak vizualizálását kitűző céllal történik. Az átvett részletek terjedelme nem túl hosszú, nem jelentős a filmrészletek tekintetében, ugyanakkor a megküldött filmalkotásokban szereplő összes átvett részlet tekintetében az eljáró tanács azt állapította meg, hogy a vizsgált filmalkotások több, mint 50%-át idézett művek alkotják. Ezzel kapcsolatban rögzítette a tanács, hogy az idézés nem alkothatja a művek túlnyomó részét, az idézetnek csak kiegészítő szerepe lehet, s így nemcsak az egyes műrészlet átvételének hossza és indokolt terjedelme, hanem az összes átvett műrészlet és azok összidőtartama is vizsgálendő, azzal együtt, hogy az idézés ezáltal nem válik-e az új mű központi lényegi elemévé. Ha ez megvalósul, akkor már nem beszélhetünk olyan terjedelemtől, amely az idézési célhoz és az átvevő mű jellegéhez igazodik. Az eljáró tanács megállapította, hogy a megküldött filmalkotásokban az idézett művek a filmalkotások túlnyomó részét alkotják, s ez nem értelmezhető a törvény által megengedett idézési terjedelemnek. A forrás és szerző megjelölése követelményének többségében megfeleltek a műsorok. A szabad felhasználás feltételeinek fennállása tekintetében tehát összességében azt állapította meg az eljáró tanács, hogy az a tény, hogy az eljárás tárgyát képező filmalkotásokban az idegen művek aránya eléri, illetve meghaladja a filmalkotások felét, már olyan mértékű idézésnek minősül, amely sérelmes az idegen művek felhasználására és károsítja az érintett jogosultak érdekeit, így a szabad felhasználás törvényi követelményeinek nem felel meg. A filmalkotások lényeges része idegen művekből átvett részletekből áll, így gyűjteményes műnek minősül, s a műrészletek felhasználásához a jogosultak engedélye szükséges.

3. A fogyatékossgal élőket szolgáló általános szabad felhasználás egyes szempontjai (SZJSZT-10/23)

A megkereső egyesület (a továbbiakban: Egyesület) azzal kapcsolatban kérte a Testület szakvéleményét, hogy a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 41.§-a értelmében beletartozik-e a szabad felhasználás körébe, hogy jogi oltalom alatt álló szerzői műveket, jelen esetben dalokat tesznek elérhetővé afáziás felhasználóik számára, az általuk fejlesztett applikáción keresztül, amelynek célja az afáziával élők verbális kommunikációjának előmozdítása éneklésre épülő terápia útján. Az alapítvány kérte, hogy az előbbi kérdése mellett a Testület vizsgálja meg azt, hogy a nem üzletszerű felhasználásba belefér-e az applikáció honlapjukról történő adományozási lehetőséget magában foglaló letöltése, továbbá azt, hogy elegendő-e felhasználóknak a felhasználási feltételek elfogadásával igazolniuk a

fogyatékoságukat; valamint azt is, hogy a szabad felhasználás keretei között lehetőségük van-e a dalok tempójának lassítására. További kérdésként merült fel, hogy azok a jogi oltalom alatt álló dalok, amelyek alapítvány általi felhasználását jóváhagyták a jogosultak bekerülhetnek-e az applikációban a szabadon felhasználható dalsorozatba. Az eljáró egyesszakértő mindenekelőtt az üzletszerűség kérdését vizsgálta, amely során arra a következtetésre jutott, hogy önmagában nem teszi üzletszerűvé a felhasználást, hogy az applikációt fejlesztő Egyesület adományokkal támogatható célja elérésének érdekében. Ezt követően kitért arra, hogy az Szjt. 41. §-ban szabályozottak szerinti fogyatékosági kör fogalma nem korlátozott, abba beletartozik valamennyi fogyatékkal élő személy, a megkeresés tárgyát képező applikáció pedig egyértelműen fogyatékosággal élő személyek javára, terápiás célokból tenne elérhetővé jogi védelem alatt álló műveket, ezzel pedig megfelel a szabad felhasználás törvényi feltételeinek, abban az esetben, ha az egyesületnek biztosítja, hogy kizárólag az adott kedvezményezett kör férhessen hozzá az applikációhoz. E körben nem elégséges a hozzáférést a felhasználási feltételek elfogadásához kötni. Az egyesszakértő részéről az is megállapítást nyert, hogy a tervezett felhasználás illeszkedik a fogyatékoság által indokolt mértékhez, így jelen esetben a dalok tempójának a lassítása nem valósítja meg a szerzői jogi értelemben vett átdolgozást, ugyanis ez az adott fogyatékoság által indokolt mértékűnek tekinthető. Végezetül az egyesszakértő azt is megállapította, hogy a tervezett felhasználásra engedély fejében kerülhet sor. Ezt az engedélyt a nem színpadra szánt zeneművek internetes nyilvánosságához közvetítéséhez, illetve on-demand lehívásra hozzáférhetővé tételéhez a közös jogkezelőtől kell kérni, azonban a nem kereskedelmi jellegű felhasználás esetén van lehetőség egyéni engedélyezésre, ehhez azonban nem elegendő a szerzőktől e-mail üzenetben kapott hozzájárulás.

4. Képregénytervezet pastiche-ként való minősítése (SZJSZT – 13/23)

A megkereső ügynökség (a továbbiakban: Megkereső) arra kereste a választ, hogy a Testület részére megküldött képregénytervezetük, amely dalszövegek rövid részleteit, lemezborítókat, zenetörténeti jelentőségű személyeket, események ismert ábrázolásait dolgozza fel, megfeleltethető-e a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) 34/A. § (1) b) pontjában megnevezett „mű felidézés” és „stílusutánc” esetköröknek. Megkereső azzal kapcsolatban is kikérte a Testület véleményét, hogy a kérdéses mű ellenérték fejében, kereskedelmi forgalomban történő terjesztése ellenére is megállapítható-e az Szjt. 34/A. § szerinti szabad felhasználási esetkör. Az eljáró tanács megállapította, hogy az Szjt. 34/A. § (1) b) pontjában található „mű felidézése” fordulat nem önálló szabad felhasználási forma, hanem a „paródia, karikatúra és stílusutánc (pastiche)” eseteinek fogalmi kelléke. A Megkereső által előkészített képregény nem illeszthető be a pastiche fogalmi keretei közé, annak csak bizonyos elemei, a felhasznált dalszöveg- és versidézetek tekinthetők szabad felhasználásnak (idézés), ez utóbbi részletek jogszerűsége tekintetben nem bír relevanciával a felhasználás kereskedelmi célja. Az eljáró tanács indoklása során felhívta a Megkereső figyelmét arra, hogy a zenetörténeti jelentőségű személyek képmásának felhasználása, jellegzetes karakterek montázsszerű megjelenítése, valamint helyszínek és események ismert ábrázolásainak átalakító jellegű

felidézése kellő távolságtartás, illetve humor vagy gúny alkalmazása nélkül nem illeszthető a pastiche keretei közé. A Testület eljáró tanácsa szerint a lemezborítók változás nélkül történő beillesztése a képregénybe nem tekinthető szabad felhasználásnak, az nem felelhető meg sem a pastiche, sem pedig az idézés követelményeinek. Ebben az esetben a borítók világosan többszörözésre kerültek. A Megkereső 2. kérdésében foglaltakra adott válaszában az eljáró tanács a 2021. évi XXXVII. törvény 8. §-ához fűzött indokolásra hivatkozott, amely értelmében a mű kereskedelmi jellege nem képezi akadályát a felhasználásnak, ha az a mű felidézése vagy stílusutáncolat keretei között történik. Jelen képregény jogszerűsége tehát nem ezen körülménytől függ, ez különösen igaz az idézés keretei közé illeszthető felhasználásokkal összefüggésben.

Budapest, 2024. június 17.

Dr. Faludi Gábor
a Testület elnöke

Mellékletek:

- 1) A 2023. évben tartott elnökségi ülés jegyzőkönyve
- 2) A megkeresések és megbízások listája

* * *

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 5. § (3) bekezdésében foglaltak alapján a beszámolóval egyetérttek.

Budapest, 2024. június „ ”

Farkas Szabolcs
a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának
elnöke